

Franckesche Stiftungen zu Halle

Io. Francisci Bvddei, P.P. Elementa Philosophiae Practicae

Buddeus, Johann Franz

Halae-Magdebvrgicae, MDCCLXXVII.

VD18 13037862

Sect. IV. de Iis Quae Bellum Antecedunt.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:hbz:ha33-1-197536

cedentis; porro nihil licentius in personas captas committendum, nec res negligentius custodiendas, priusquam tempus ad satisfaciendum destinatum, effluxerit. Quae omnia ex hactenus dictis intelliguntur.

§. XIII.

Solent quidem a nonnullis repressaliae damnari ex hoc capite, quod nemo teneatur ex facto alieno. Enim vero, si accurate rem meriaris, hic ex facto alieno nemo tenetur. Factum enim magistratus pro facto proprio cuiusvis civis, non quidem *immediate*, sed *mediate* merito habetur, cum unusquisque, qui in aliquam societatem civilem intrat, tanquam membrum se tacite obliget, & corpore, & bonis, pro factis istius civitatis. Accedit, quod civis, qui ita laeditur, per magistratum suum indemnitas praestari debeat, adeoque reuera non laedatur.

SECT. IV.

de

IIS QVAE BELLVM ANTECEDUNT.

Σύνοψις.

Non licet etiam ob causam
iustam statim arma ca-
pere, §. I.

Praesertim in rebus levi-
oris momenti, §. II.

In gravioribus etiam ten-
denda prius amica com-

positio per colloquia,
§. III.

Per arbitros, §. IV. V.

Per sortem, §. VI. VII.

Bellum quoque rite indi-
cendum est, §. VIII.

Bb 4

Idque

Idque & iure naturae, §. IX.

Indictio belli vel absoluta est, vel conditionata, §. X.

In bello defensiuo superuacanea est, §. XI.

An post indictionem bellum statim inchoandum? §. XII.

Cui bellum indicendum sit? §. XIII.

Forma indictionis, §. XIV.

§. I.

Licet gentes inter se non habeant communem iudicem, non tamen statim, etiamsi causa iusta adsit, arma corripienda sunt. Etenim cum bellum infinitam malorum cohortem secum trahat, omni studio evitandum, & omnia prius tentanda sunt, quam suscipiatur.

§. II.

Non minus ergo prudentia quam lex naturae iubet, vel leuiora damna & iniurias dissimulemus, praesertim si grauiora mala ex bello secutura sint, eorumque patientia defungentes maiora pericula & incommoda declinemus.

§. III.

Quod si res maioris momenti sit, ne tum quidem statim ad arma prouolandum est, sed annitendum potius, vt parrium amica disceptatione lis componatur. Hunc in finem recte a nonnullis commendantur *colloquia*, siue inter ipsos imperantes siue inter eorum legatos instituantur.

§. IV.

Si hoc pacto non proficiatur ad pacem, succedat altera ratio lites amice componendi, per
com-

compromissum, hoc est, eligatur communi consensu arbiter, qui instar iudicis litem arbitrio suo decider. Stare autem partes litigantes sententia ab arbitro lata tenentur, ob pactum quod inter illas & arbitrum intercessit. Arbiter contra omni affectu procul facessere iussu pronunciare debet, quod sibi aequum videbitur, idque ex lege naturali, quae omnes homines pro aequalibus agnoscendos esse iubet.

§. V.

Modus iudicandi per rationis dictamen alius esse nequit, quam ut rationes & momenta controuersiae vtriusque luculenter proponantur; hinc probationes per instrumenta, testes fide dignos, iusiurandum &c. adhibeantur, & tum sententia ab arbitro feratur; quod si alterutra pars sententia stare contra datam fidem nolit, nec manifestum sit, arbitrum munere suo minus recte functum esse, executio contra renitentes armis expedienda.

§. VI.

Denique &, si natura negotii hoc ferat partibusque placeat, per *sortem* etiam litibus imponi finis potest. Per quam neutri parti iniuriam inferri inde constat, quod vtriusque consensus praecedat. Atque huc refero etiam *certamina singularia* siue *bella*, ut vocari solent, *repraesentantia*, si scilicet duo aut plures, ad litem finiendam armis certare parati sint, ne totum

rus populus malis gravissimis, quae bellum comitantur, implicetur. Tale certamen non modo recte permittitur, sed & recte a certaturis suscipitur. Fit enim auctoritate publica, adeoque est bellum. Perinde autem est, siue pauci, siue plures, quod in iusto praelio sit, dimicent. Habent insuper eiusmodi certamina haec comoda, ut multorum hominum sanguini & vitae parcatur.

§. VII.

Bene quoque Hugo Grotius monet, licet omnes obstricti sint, ad bellum, quantum possunt, euitandum, ad hoc tamen potius obligatum esse eum, qui petit, quam qui possidet. Namque & ratio dicitur, in pari causa possidentis meliorem esse conditionem. Necesse quoque est, ut qui alterum possessione depellere cupit, claris & luculentis documentis instructus sit, quibus euincat, alterum iniustum esse possessorem. Quamdiu enim aliquis persuasus est, se iustum esse possessorem, illi vitio verti nequi, si sua strenue defendat.

§. VIII.

Ceterum si spes omnis evanuerit, aut nunquam adfuerit, amice lites componendi, ille, qui se laesum putat, alterum adhuc semel monere debet, ut sibi satisfaciatur, sin hoc renuat, bellum expectet. Atque hoc est, quod *indictionem belli* vocant, nonnulli etiam *ius feciale*, sumpta voce in significatu angustiori, appellitant.

§. IX.

§. IX.

Non ergo a moribus gentium, aut ficto quodam gentium iure, sed ab ipso *iure naturae*, quatenus ad integras gentes pertinet, bellica inductio est arcessenda. Hoc enim cum praecipiat, ut omnia prius ad lites amice componendas tentemus, quam arma arripiamus, sine dubio etiam praecipit, ut alter, quem ut hostem inuadere constituimus, hac de re certior reddatur, ut hoc quoque modo illi occasio bellum evitandi subministretur. Atque cum omnes res bellicae ad summum imperantem spectent, ab eo quoque indictionem fieri debere, nemo inficiatus fuerit.

§. X.

Estque haec belli indictio, vel *conditionata*, quae cum rerum repetitione est coniuncta, & alias *clarigatio* dicitur, & tum maxime locum habere videtur, cum nihil antea de litibus amice finiendis actum fuit, vel *pura*, qua simpliciter alterius amicitiae & societati renunciamus, eumque hostem nostrum declaramus, quae & speciali quadam ratione & per eminentiam, *indictio* dicitur.

§. XI.

Habet autem *indictio* siue *denunciatio* saltem locum in bello, quod vocant *offensuo*, in quo semper, etiam cum legati fuerint violati, usurpanda est. In *defensuo* autem superuacua videtur, cum ibi res ipsa doceat, inuasorem constituisse

stituisse armata manu, ius, quod se habere putat, prosequi. Cum indictione tamen non confundenda est belli *promulgatio*, qua subditis significatur, hunc vel illum a nobis pro hoste haberi, & nihil nisi hostilia nos ab eo expectare posse. Sed nec in repressaliis indictione opus esse arbitror, cum repressaliae exerceri nequeant, nisi iam certo nobis constet, laedentis magistratum nobis satisfacere nolle.

§. XII.

Et potest quidem bellum post indictionem tum demum inchoari, si denuo certiores facti fuerimus, alterum vim armatam expectare malle, quam amice rem componere. Etenim si statim post denunciationem arma mouerentur, indictio & sine & omni careret effectu.

§. XIII.

Dum imperanti bellum indicitur, omnibus etiam eius subditis indictum censetur, eo quod unam *personam moralem* constituent: quin etiam sociis eius & foederatis, qui post indictionem ad partes eius accedunt, cum non aliter quam ut causae instrumentales & accessoriae, considerari possint. Ast si finito bello priori, sociis ob latum auxilium seorsim bellum inferendum, sine dubio nova opus est indictione, quia bellum nouum est, nec pro accessione prioris haberi potest. Sed *exteri* merito excipiuntur, nisi facta illis discedendi copia, discedere